



**ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ  
ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆ**

ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանի որոշում  
Քաղաքացիական գործ ԸԻԴ 2039/02/16թ.  
Նախագահող դատավոր՝ Հ. Խաչատրյան  
Դատավորներ՝ Ն.Գրիգորյան  
Կ.Սաղյան

Քաղաքացիական գործ ԸԻԴ 2039/02/16թ.

**Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ  
ՀԱՆՈՒՆ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

ք. Ստեփանակերտ

20-ին հունիսի 2017թ.

ԼՂՀ Գերագույն դատարանը /այսուհետ՝ Գերագույն դատարան/ վճռաբեկության կարգով.

նախագահությամբ՝ դատավոր  
դատավորներ՝

Վ.Հովսեփյանի  
Գ. Գրիգորյանի  
Ա. Հայրապետյանի

դռնբաց դատական նիստում քննելով ըստ հայցի Ռուզաննա Մոխսեյի Խասապետյանի ընդդեմ Լեռնիդ Սուրենի Աղաջանյանի՝ 20.000 /քսան հազար/ ԱՄՆ դոլարը, հաշվեգրված 500.000 /հինգ հարյուր հազար/ ՀՀ դրամ տոկոսագումարը և 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ դատարան դիմելու օրվանից մինչև պարտավորության դադարման օրը ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 411-րդ հոդվածի ուժով հաշվեգրվելիք տոկոսագումարը բռնագանձելու պահանջի մասին քաղաքացիական գործով ԼՂՀ վերաքննիչ դատարանի 2017թ. ապրիլի 20-ի որոշման դեմ պատասխանողի ներկայացուցիչ Վ.Հայրապետյանի վճռաբեկ բողոքը

**Պ Ա Ր Զ Ե Ց**

**1.Գործի դատավարական նախապատմությունը.**

Դիմելով ԼՂՀ ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարան /այսուհետ՝ նաև Առաջին ատյանի դատարան/ Ռ.Խասապետյանը /այսուհետ՝ նաև Հայցվոր/ խնդրել է բռնագանձել Լ. Աղաջանյանից /այսուհետ՝ նաև Պատասխանող/ 20.000 /քսան հազար/ ԱՄՆ դոլարը, հաշվեգրված 500.000 /հինգ հարյուր հազար/ ՀՀ

դրամ տոկոսագումարը և 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլարի նկատմամբ դատարան դիմելու օրվանից մինչև պարտավորության դադարման օրը ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 411-րդ հոդվածի ուժով հաշվեգրվելիք տոկոսագումարները:

Սկզբնական հայցի դեմ Պատասխանողը ներկայացրել է հակընդդեմ հայց՝ փոխառության պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու պահանջով:

Առաջին ատյանի դատարանը 2017թ. փետրվարի 3-ի վճռով սկզբնական հայցը բավարարել է մասնակիորեն՝ Լ.Աղաջանյանից հօգուտ Ռ.Խասապետյանի գանձելով 20.000 /քսան հազար/ ԱՄՆ դոլարին համարժեք ՀՀ դրամ՝ փոխառության գումար, 490.600 /չորս հարյուր իննսուն հազար վեց հարյուր/ ՀՀ դրամ՝ որպես տոկոսագումար, 199.900 /հարյուր իննսունինը հազար ինը հարյուր/ ՀՀ դրամ՝ որպես վճարված պետական տուրք, Լ.Աղաջանյանից հօգուտ Ռ.Խասապետյանի 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլար ժամկետանց փոխառության գումարի չվճարված մասի նկատմամբ, սկսած 2016թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև պարտավորության լրիվ կատարման օրը ՀՀ ԿԲ կողմից սահմանված բանկային տոկոսի հաշվարկային դրույքին համապատասխան հաշվարկելու գանձել է տոկոսներ:

Լ.Աղաջանյանի հակընդդեմ հայցն ընդդեմ Ռ.Խասապետյանի՝ պայմանագիրն անվավեր ճանաչելու մասին մերժվել է:

Նշված վճռի դեմ ԼՂՀ Վերաքննիչ դատարան /այսուհետ նաև՝ Վերաքննիչ դատարան/ բողոք է ներկայացրել Պատասխանողի ներկայացուցիչ Վ.Հայրապետյանը՝ խնդրելով բեկանել և փոփոխել վճիռը, բավարարել հակընդդեմ հայցը, իսկ սկզբնական հայցը՝ մերժել կամ գործն ուղարկել նույն դատարան՝ նոր քննության:

Վերաքննիչ դատարանը 2017թ. ապրիլի 20-ի որոշմամբ վերաքննիչ բողոքը մերժել է՝ Առաջին ատյանի դատարանի 2017թ. փետրվարի 3-ի վճիռը թողնելով օրինական ուժի մեջ: Պատասխանողից հօգուտ ԼՂՀ բռնագանձել է 600 /վեց հարյուր/ ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ և 14.718 /տասնչորս հազար յոթ հարյուր տասնութ/ ՀՀ դրամ՝ որպես վերաքննիչ բողոքի քննության համար նախատեսված պետական տուրքի գումար:

Վերաքննիչ դատարանի նշված որոշման դեմ վճռաբեկ բողոք է ներկայացրել Պատասխանողի ներկայացուցիչ Վ.Հայրապետյանը:

Վճռաբեկ բողոքի պատասխան են ներկայացրել Հայցվորը և նրա ներկայացուցիչ Ս.Միրզոյանը:

## **2. Վճռաբեկ բողոքի հիմքերը, հիմնավորումները և պահանջը.**

Սույն վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի սահմաններում, ներքոհիշյալ հիմնավորումներով.

Ըստ բողոքաբերի՝ Վերաքննիչ դատարանը որոշում կայացնելիս թույլ է տվել նյութական և դատավարական իրավունքի նորմերի խախտումներ, որոնք ազդել են գործի ելքի վրա: Համաձայն բողոքաբերի պնդումների՝ Վերաքննիչ դատարանը խախտել է ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 43-րդ, 44-րդ, 47-րդ, 49-րդ և 113-րդ հոդվածների պահանջները, որով պայմանավորված սկզբնական

հայցի մասով չի կիրառել ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 44-րդ հոդվածի 6-րդ կետի, ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 882-րդ հոդվածի պահանջները, անհիմն է կիրառել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 319-րդ, 345-րդ, 347-րդ, 408-րդ, 411-րդ, 417-րդ, 448-րդ, 450-րդ, 454-րդ, 876-րդ, 877-րդ, 880-րդ, 881-րդ հոդվածները, իսկ հակընդդեմ հայցի մասով չի կիրառել ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 303-րդ, 305-րդ հոդվածներն ու անվավեր չի ճանաչել փոխառության պայմանագիրն անփողության հիմքի վկայակոչմամբ, որի համար էլ կայացված դատական ակտը չի բխում ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 121-123-րդ հոդվածների պահանջներից:

Ըստ բողոքաբերի՝ բողոքում բարձրացված հարցի վերաբերյալ Գերագույն դատարանի որոշումը կարող է էական նշանակություն ունենալ օրենքի միատեսակ կիրառության համար:

Նշված պնդումները բողոք բերողը հիմնավորել է հետևյալ փաստարկներով.

Բողոքաբերը պնդում է, որ ստորադաս դատարանները պատշաճ չեն կատարել ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 49-րդ հոդվածի պահանջները, այն է՝ բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտության վրա հիմնված ներքին համոզմամբ պատշաճ չեն գնահատել գործում առկա ապացույցները, ինչն իր հերթին առաջացրել է ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 113-րդ հոդվածի պահանջների խախտում: Նշված հոդվածի կանոնների համաձայն՝ դատարանի վրա պարտականություն է դրված գործը քննելիս գործի ապացույցները հետազոտել անմիջականորեն՝ ծանոթանալ գրավոր ապացույցներին, գննել իրեղեն ապացույցները, լսել փորձագետների եզրակացությունները, վկաների ցուցմունքները և գործին մասնակցող անձանց ցուցմունքները: Առանց այս պարտականությունների պատշաճ կատարման, օրինական և պատճառաբանված դատական ակտ կայացնելն, ըստ բողոքաբերի, բացառվում է:

Հակընդդեմ հայցադիմումում և դատարանում տված ցուցմունքներում Պատասխանողն արտահայտել է իր դիրքորոշումը, պնդելով, որ ինքը Հայցվորին որպես գործարքի կողմ չի ճանաչում, որ Հայցվորի հետ երբևէ գործարք չի կնքել և գումար կամ գույք իրենից չի ստացել: Ըստ բողոքաբերի՝ գործարքը տեղի է ունեցել իր /Պատասխանողի/ և Հայցվորի ամուսնու միջև, սակայն նախքան ներկայացրած պայմանագրի վրա նշված ժամկետը: Պատասխանողը կտրականապես ժխտել է Հայցվորի հետ որևէ պայմանագիր կնքելու փաստը:

Ըստ բողոքաբերի՝ ստորադաս դատարանները, անտեսելով ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 6-րդ հոդվածի պահանջները, գերակշռող ապացույց են համարել Հայցվորի կողմից ներկայացված 2012թ. ապրիլի 11-ի պայմանագիրը և դրանում առկա ստացականը, միաժամանակ անտեսելով Պատասխանողի ներկայացրած հաշվարկ-փաստաթղթերը, դրանով իսկ զրկելով Պատասխանողին իր պահանջներն ու առարկությունները հիմնավորելուց:

Բողոք բերողը նշել է, որ սկզբնական հայցի հիմքում ընկած պայմանագրի կնքման օր է նշված 2012թ. ապրիլի 11-ը: Գործում առկա են թվով երկու փաստաթուղթ-հաշվարկներ, որոնցից մեկը լրացված է հայցվորի ներկայացուցչի

ձեռագրով, իսկ մյուսում առկա են գրառումներ՝ սկսած 2012թ. հունվարի 14-ից մինչև 2014թ. հոկտեմբերի 19-ն ընկած ժամանակահատվածը և նշված են տարբեր չափի գումարներ: Նշվածն ապացույց է, որ Պատասխանողը Հայցվորի ամուսնուն գումարներ էր տրամադրում, մինչդեռ ըստ Հայցվորի ներկայացուցչի՝ այդ գումարներն ինքը ստացել է Պատասխանողից և հաշվարկել, որպես տոկոսագումարներ:

Բողոքաբերը շեշտել է, որ անհիմն են դատարանների հետևություններն այն մասին, որ կողմերի միջև կնքվել է փոխառության պայմանագիր, որով Հայցվորը գումար է տրամադրել Պատասխանողին, քանի որ հնարավոր չէ ապրիլ ամսին կնքված պայմանագրի համար տոկոսներ վճարել հունվար ամսից: Նշված փաստին ստորադաս դատարաններն իրավական գնահատական չեն տվել:

Ըստ բողոքաբերի՝ ստորադաս դատարաններն ընդունելով հայցի հիմքում ընկած պայմանագիրը, միաժամանակ պատշաճ իրավական գնահատական չեն տվել պայմանագրի 4.3-րդ կետին, որի համաձայն՝ փոխառության գումարը հետ վերադարձնելուց հետո Փոխատուն պարտավորվում է ք.Ստեփանակերտ, Աջափնյակ 17/2 հասցեում գտնվող անշարժ գույքը, որը կողմերի համաձայնությամբ գնահատվում է 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլար, հանձնել Լ.Ադաջանյանին: Դատաքննության ընթացքում Հայցվորը պարզաբանել է, որ այդ անշարժ գույքը հանդիսանում է փոխառության ապահովություն: Գործում նաև առկա է 2012թ. ապրիլի 10-ին կնքված առուվաճառքի պայմանագիրը, որի համաձայն՝ Ս.Հարությունյանն այդ գույքը «վաճառել է» գործով հայցվորին: Այս հարցին իրավական գնահատական ստորադաս դատարանների կողմից չի տրվել, իսկ գույքը, ըստ բողոք բերողի, արդեն դրվել է վաճառքի:

Բողոքաբերը նաև ավելացրել է, որ Հայցվորն անշարժ գույքի մասով դատարանին պահանջ չի ներկայացրել և պայմանագիրն այդ մասով չի վիճարկել, ուստի նշված գույքը համարվում է Պատասխանողին պատկանող, սակայն այդ առանցքային նշանակություն ունեցող հարցի վերաբերյալ ստորադաս դատարանները նույնպես դիրքորոշում չեն հայտնել:

Բողոքաբերը խնդրել է բողոքարկված մասով բեկանել և փոփոխել սույն գործով Վերաքննիչ դատարանի 2017թ. ապրիլի 20-ի որոշումը, կայացնելով դատական ակտ՝ հակընդդեմ հայցը բավարարելու և սկզբնական հայցը մերժելու մասին:

### **3.Վճռաբեկ բողոքի պատասխանի հիմնավորումները.**

Հայցվորը և նրա ներկայացուցիչը գտնում են, որ վճռաբեկ բողոքն ակնհայտ անհիմն է և ենթակա է մերժման, քանի որ Առաջին ատյանի և Վերաքննիչ դատարանների կողմից գործի քննության ընթացքում նյութական և դատավարական նորմերի խախտումներ թույլ չեն տրվել և դատաքննության ընթացքում ձեռք բերված և հիմնավորված ապացույցների հիման վրա կայացվել են օրինական դատական ակտեր:

Պատասխանողի ներկայացուցիչը, փաստարկելով ստորադաս դատարանների կողմից ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի մի շարք հոդվածների խախտման մասին, չի հիմնավորել իր կողմից նշված խախտումները:

Պատասխանողի պնդումներն այն մասին, որ Հայցվորին չի ճանաչում որպես գործարքի կողմ, որ Հայցվորի հետ գործարք չի կնքել և գումար կամ այլ գույք չի ստացել, անհիմն են, քանի որ առկա է գրավոր ապացույց՝ Պատասխանողի կողմից ստորագրված պայմանագիրը:

Միաժամանակ, Հայցվորը և ներկայացուցիչը նշել են, որ Պատասխանողի պնդումները Ս.Միրզոյանի հետ համատեղ գործունեություն իրականացնելու մասին, հորինված են և նպատակ ունեն մոլորության մեջ գցել դատարանին:

#### **4. Վճարել բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեցող փաստերը.**

Բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեն հետևյալ փաստերը.

1. Ըստ 2012թ. ապրիլի 11-ի փոխառության պայմանագրի՝ Լ.Աղաջանյանի և Ռ.Խասապետյանի միջև կնքվել է պայմանագիր, որով Ռ.Խասապետյանը պարտավորվում է Լ.Աղաջանյանին հանձնել 20.000 /քսան հազար/ ԱՄՆ դոլար, որի դիմաց Լ.Աղաջանյանը պարտավորվում է վճարել յուրաքանչյուր ամիս 1,8 տոկոսադրույքով տոկոսագումարներ և վերադարձնել փոխառության գումարը հետևյալ եղանակով՝ 1.մինչև 7.12.2015թ.՝ 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլար, 2.մինչև 7.12.2016թ.՝ 10.000 /տասը հազար/ ԱՄՆ դոլար, 3.մինչև 7.12.2017թ.՝ 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլար:

2. Նշված պայմանագրի 4.3 և 4.4 կետերի համաձայն՝ փոխառության գումարը հետ վերադարձնելուց հետո փոխատուն պարտավորվում է ք.Ստեփանակերտ, Աջափնյակ 17/2 հասցեում գտնվող անշարժ գույքը, որը կողմերի համաձայնությամբ գնահատվում է 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլար, հանձնել Լ.Աղաջանյանին: Վերոնշված տարածքի հարկերը, տուրքերը, գրանցման հետ կապված ծախսերի վճարումը, մինչև փոխառության գումարի լրիվ հետ վերադարձնելը, կատարում է Լ.Աղաջանյանը՝ իր անձնական միջոցներով:

3. Ըստ պայմանագրին կից Լ.Աղաջանյանի կողմից ստորագրված ստացականի, Լ.Աղաջանյանը Ռ.Խասապետյանից ստացել է պայմանագրով նախատեսված 20.000 /քսան հազար/ ԱՄՆ դոլար գումարը:

#### **5.Գերագույն դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.**

Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ սույն գործով վճարել բողոքը վարույթ ընդունելը պայմանավորված է ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 247-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված հիմքի առկայությամբ, այն է՝ ստորադաս դատարանի կողմից ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 49-րդ հոդվածի խախտման հետևանքով առկա է առերևույթ դատական սխալ, որը կարող էր ազդել գործի ելքի վրա:

Սույն վճռաբեկ բողոքի շրջանակներում Գերագույն դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ դատարանի կողմից գործում առկա բոլոր ապացույցների լրիվ և բազմակողմանի հետազոտման և գնահատման խնդրին՝ վերահաստատելով նախկինում Գերագույն դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումները:

ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 43-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործով ապացույցներ են նույն օրենսգրքով և այլ օրենքներով նախատեսված կարգով ձեռք բերված տեղեկությունները, որոնց հիման վրա դատարանը պարզում է գործին մասնակցող անձանց պահանջները և առարկությունները հիմնավորող, ինչպես նաև վեճի լուծման համար նշանակություն ունեցող այլ հանգամանքների առկայությունը կամ բացակայությունը: Այդ տեղեկությունները հաստատվում են՝ 1.գրավոր և իրեղեն ապացույցներով, 2.փորձագետների եզրակացություններով, 3. վկաների ցուցմունքներով, 4. գործին մասնակցող անձանց ցուցմունքներով:

Նույն հոդվածի 6-րդ մասի համաձայն՝ եթե բոլոր ապացույցների հետազոտումից հետո վիճելի է մնում փաստի առկայությունը կամ բացակայությունը, ապա դրա բացասական հետևանքները կրում է այդ փաստի ապացուցման պարտականությունը կրող կողմը:

ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 49-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատարանը յուրաքանչյուր ապացույց գնահատում է գործում եղած բոլոր ապացույցների, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտության վրա հիմնված ներքին համոզմամբ:

Հայցի հիմքը կազմող իրավաբանական փաստը և հայցի առարկան հանդիսացող նյութաիրավական պահանջը սկզբում համարվում են ենթադրյալ, վիճելի և կարող են հաստատվել միայն դատաքննության ընթացքում՝ դատական ապացուցման միջոցով, ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքով սահմանված կարգով: Վերը նշված նորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստի հաստատված լինելու հարցը դատարանը պարզում է գործում եղած բոլոր ապացույցների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման վրա հիմնված ներքին համոզմամբ: Ընդ որում, գործին մասնակցող յուրաքանչյուր անձ իր կողմից վկայակոչված փաստերը հիմնավորելու համար պարտավոր է ներկայացնել այդ փաստերը հիմնավորող ապացույցներ: Ելնելով կողմերի դատավարական իրավահավասարության սկզբունքից՝ անհրաժեշտ է դատաքննության ընթացքում հետազոտել կողմերի ներկայացրած յուրաքանչյուր ապացույց, որը համապատասխանում է վերաբերելիության և թույլատրելիության պահանջներին՝ կողմերի պահանջներն ու առարկությունները հաստատելու կամ հերքելու համար:

Իրավահարաբերության ծագման պահին գործող ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 877-րդ հոդվածի /ներկայումս գործող ԼՂՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 876-րդ հոդվածի/ 1-ին մասի համաձայն՝ փոխառության պայմանագրով մեկ կողմը /փոխատուն/ մյուս կողմի /փոխառուի/ սեփականությանն է հանձնում դրամ կամ տեսակային հատկանիշով որոշվող այլ գույք, իսկ փոխառուն պարտավորվում է փոխառուին վերադարձնել միննույն գումարի դրամ /փոխառության գումարը/ կամ

փոխատուից ստացված գույքին հավասար քանակի և նույն տեսակի ու որակի գույք: Օրենքի նշված նորմի մեկնաբանությունից հետևում է, որ փոխառության պայմանագիրն իրենից ներկայացնում է գրավոր ձևով կնքվող գործարք, որի ուժով փոխատուն փոխառուին է հանձնում դրամ կամ տեսակային հատկանիշերով որոշվող այլ գույք, իսկ փոխառուն պարտավորվում է փոխառության պայմանագրով նախատեսված ժամկետներում և կարգով այն վերադարձնել: Նույն օրենսգրքի 882-րդ հոդվածի /ներկայիս գործող 881-րդ հոդվածի/ 1-ին մասի համաձայն՝ փոխառուն իրավունք ունի վիճարկել փոխառության պայմանագիրը, եթե ապացուցում է, որ ինքը փոխառուից իրականում դրամ կամ այլ գույք չի ստացել կամ ստացել է պայմանագրում նշվածից ավելի պակաս քանակով: Նույն հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է, որ եթե փոխառության պայմանագիրը սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված հիմքերով վիճարկելիս պարզվում է, որ փոխառուն դրամը կամ այլ գույքն իրականում չի ստացել փոխառուից, փոխառության պայմանագիրը համարվում է չկնքված: Եթե դրամը կամ այլ գույքը փոխառուն փոխառուից ստացել է պայմանագրում նշվածից ավելի պակաս քանակով, պայմանագիրը կնքված է համարվում ստացված քանակի գումարի կամ գույքի չափով:

Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ սույն գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեն այն հանգամանքները, թե Հայցվորի և Պատասխանողի միջև իրականում ինչպիսի պայմանագիր է կնքվել, ում կողմից և ինչքան դրամ կամ գույք է փոխանցվել ըստ պայմանագրի, քանի որ սույն գործով կողմերի բացատրությունները՝ գումար հանձնելու պահի, նպատակների և կողմերի վերաբերյալ, հակասական են:

Գերագույն դատարանը բազմիցս դիրքորոշում է հայտնել և փաստել, որ այս կամ այն հանգամանքի առկայության կամ բացակայության մասին դատարանի եզրակացությունը պետք է լինի գործով ձեռք բերված ապացույցների բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման տրամաբանական հետևությունը՝ հաշվի առնելով դրանց համակցությունը և փոխադարձ կապը, կիրառման ենթակա իրավունքը և ներքին համոզմունքը:

Սույն գործի փաստերի համաձայն՝ 2012թ. ապրիլի 11-ին Լ.Աղաջանյանի և Ռ.Խասապետյանի միջև կնքվել է փոխառության պայմանագիր, որով Ռ.Խասապետյանը պարտավորվում է Լ.Աղաջանյանին հանձնել 20.000 /քսան հազար/ ԱՄՆ դոլար, որի դիմաց Լ.Աղաջանյանը պարտավորվում է վճարել յուրաքանչյուր ամիս 1,8 տոկոսադրույքով տոկոսագումարներ և վերադարձնել փոխառության գումարը հետևյալ եղանակով՝ 1.մինչև 7.12.2015թ.՝ 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլար, 2.մինչև 7.12.2016թ.՝ 10.000 /տասը հազար/ ԱՄՆ դոլար, 3.մինչև 7.12.2017թ.՝ 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլար: Ըստ պայմանագրին կից Լ.Աղաջանյանի կողմից ստորագրված ստացականի, Լ.Աղաջանյանը Ռ.Խասապետյանից ստացել է պայմանագրով նախատեսված 20.000 /քսան հազար/ ԱՄՆ դոլար գումարը: Պատասխանողը պնդել է, որ պայմանագիրը ստորագրել է առանց ընթերցելու, որ բոլոր հարաբերություններն իր և Ս.Միրզոյանի միջև են տեղի ունեցել և ուղղված են եղել համատեղ գործունեություն ծավալելու, որ Հայցվորն իրեն գումար չի տվել:

Վերաքննիչ դատարանն իր որոշմամբ արտահայտել է հետևյալ դիրքորոշումը. «Վերաքննիչ դատարանը գտնում է, որ գործի նյութերում գտնվող գրավոր ապացույցներն իրենց որակական հատկանիշներով գերակշռում են Պատասխանողի տված ցուցմունքներին՝ որպես ապացույցի, և հիմնավոր է համարում Դատարանի եզրահանգումը հայցը բավարարելու և հակընդդեմ հայցը մերժելու մասին:» Ավելին, Վերաքննիչ դատարանը հիմնավոր է համարել Առաջին ատյանի դատարանի հետևյալ պատճառաբանությունը, և նշել, որ «Ս.Միրզոյանի գործողությունները՝ գումարը Պատասխանողին հանձնելու ուղղությամբ, կատարվել են Հայցվորի անունից և նրա փոխարեն, և Ս.Միրզոյանի կողմից հանձնված գումարը համարվում է հանձնված նաև Հայցվորի կողմից, երկրորդը՝ նրա այդ ցուցմունքը հակասում է իր իսկ կողմից ստորագրված ստացականում նշված բովանդակությանը, որից դիտվում է, որ նա Հայցվորից ստացել է 20.000 /քսան հազար/ ԱՄՆ դոլար/, երրորդը՝ եթե անգամ ընդունենք, որ Պատասխանողին 2012թ. հունվար ամսին փոխանցվել է 12.000 /տասներկու հազար/ ԱՄՆ դոլար և 3.000.000 /երեք միլիոն/ ՀՀ դրամ, կամ 8.000.000 /ութ միլիոն/ ՀՀ դրամ, ապա այդ ժամանակահատվածում գործող միջին փոխարժեքին համապատասխան 3.000.000 /երեք միլիոն/ ՀՀ դրամը դոլարային արտահայտությամբ, կազմում է 7.750 /յոթ հազար յոթ հարյուր հիսուն/ ԱՄՆ դոլար, որը գումարելով 12.000 /տասներկու հազար/ ԱՄՆ դոլարին ստացվում է 19.750 /տասնինը հազար յոթ հարյուր հիսուն/ԱՄՆ դոլար, իսկ 8.000.000 /ութ միլիոն/ ՀՀ դրամը՝ 20.668 / քսան հազար վեց հարյուր վաթսուսվեց/ ԱՄՆ դոլար:

Իր հերթին Առաջին ատյանի դատարանի վճռում նշված է՝ «Հայցվորն իր բացատրության մեջ նշել է, որ Պատասխանողի խնդրանքով, ամուսինն իր՝ Հայցվորի համաձայնությամբ 2012թ. պարտքով տվել է 20.000 ԱՄՆ դոլար:...Եվրոպա հյուրանոցում, Հայցվորի ամուսնու աշխատասենյակում, Պատասխանողին ամուսինը հաշվել ու տվել է գումարը, ինքն աշխատասենյակում չի մնացել, հաշվի առնելով, որ տղամարդիկ են, դրա կարիքը չի եղել ու չի էլ իմացել, որ հասնելու է սրան, դրա համար աշխատասենյակի կողքին սպասել է»: Հայցվորի ներկայացուցչի բացատրություններն այս փաստի վերաբերյալ նույնպես հակասական են. նա, մի կողմից, պնդել է, որ գումարը տրամադրվել է Պատասխանողին՝ իր աշխատասենյակում՝ Հայցվորի ներկայությամբ, մյուս կողմից, որ սենյակը փոքր լինելու պատճառով Հայցվորը սպասել է սենյակի մոտ: Գումարը ոչ թե Հայցվորից, այլ իր ամուսնուց ստանալու փաստը շեշտել է նաև Պատասխանողը, միաժամանակ բացատրելով, որ գումարը վերցրել է համատեղ գործունեություն ծավալելու համար, և որ իր և Հայցվորի միջև պարտավորություններ չեն ծագել: Նշված բացատրությունների իրարամերժ լինելը պատշաճ գնահատման չի արժանացել ստորադաս դատարանների կողմից, ինչը Գերագույն դատարանը համարում է ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության 49-րդ հոդվածի պահանջների խախտում:

Բացի դրանից, Առաջին ատյանի և Վերաքննիչ դատարանները, վիճելի իրավահարաբերության շրջանակներում, պատշաճ քննարկման և իրավական գնահատման առարկա՝ չեն դարձրել փոխառության պայմանագրի 4.3 և 4.4 կետերը, այն է՝ փոխառության գումարը հետ վերադարձնելուց հետո փոխատուն



պարտավորվում է ք.Ստեփանակերտ, Աջափնյակ 17/2 հասցեում գտնվող անշարժ գույքը, որը կողմերի համաձայնությամբ գնահատվում է 5.000 /հինգ հազար/ ԱՄՆ դոլար, հանձնել Լ.Աղաջանյանին: Վերոնշված տարածքի հարկերը, տուրքերը, գրանցման հետ կապված ծախսերի վճարումը, մինչև փոխառության գումարի լրիվ հետ վերադարձնելը, կատարում է Լ.Աղաջանյանը՝ իր անձնական միջոցներով: Նշված կետն ունի կարևոր նշանակություն՝ պայմանագրի կողմերի միջև ենթադրյալ փոխադարձ պարտավորությունների ծավալը հստակ պարզելու համար:

Մասնավորապես՝ նշված հարցը պատշաճ իրավական գնահատման ենթարկելու անհրաժեշտությունը պայմանավորված է նաև այն հանգամանքով, որ ըստ բողոքաբերի՝ նշված անշարժ գույքն արդեն իսկ օտարվել է Հայցվորի կողմից, ինչը Գերագույն դատարանի դատական նիստում չի ժխտել նաև Հայցվորի ներկայացուցիչը:

Գերագույն դատարանը գտնում է, որ ստորադաս դատարանների կողմից թույլ տրված դատական սխալը հիմք է տալիս բեկանել Վերաքննիչ դատարանի որոշումը և գործն ուղարկել նոր քննության, որի ընթացքում անհրաժեշտ է պատշաճ քննարկման և գնահատման առարկա դարձնել ոչ միայն այն հարցը, թե Հայցվորի և Պատասխանողի միջև ինչ իրավահարաբերություններ են ծագել, այլ նաև, որ եթե պարտավորությունները ծագել են փոխառության պայմանագրի շրջանակներում, ապա անհրաժեշտ է հստակ որոշել մարման ենթակա գումարները, հաշվի առնելով բոլոր ապացույցները, այդ թվում՝ գրավադրված գույքի օտարումը, քանի որ միայն այդ բոլոր ապացույցների՝ իրենց համակցության մեջ, հետազոտման և գնահատման արդյունքում է հնարավոր կայացնել հիմնավորված դատական ակտ:

Վերոգրյալը հաշվի առնելով՝ Գերագույն դատարանը եզրահանգում է, որ սույն գործով ստորադաս դատարանների կողմից չի իրականացվել գործի լրիվ և բազմակողմանի քննություն: Մասնավորապես՝ կողմերից յուրաքանչյուրը ներկայացրել է իր դիրքորոշումը, ընդ որում, նշված դիրքորոշումները հակասական են ոչ միայն միմյանց նկատմամբ, այլև առկա են հակասություններ միևնույն անձի տարբեր ժամանակահատվածներում ներկայացրած բացատրություններում՝ գումարը տրամադրելու փաստի կապակցությամբ, ինչը սույն գործի համար էական է:

Այսպիսով, սույն վճռաբեկ բողոքի հիմքի առկայությունը Գերագույն դատարանը դիտում է բավարար՝ ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 253-րդ հոդվածի ուժով վճռաբեկ բողոքը մասնակիորեն բավարարելու, Վերաքննիչ դատարանի որոշումը բեկանելու և գործն Առաջին ատյանի դատարան նոր քննության ուղարկելու համար:

Գերագույն դատարանը գտնում է, որ սույն քաղաքացիական գործով անհրաժեշտ է կիրառել ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 253-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետը, որի համաձայն՝ գործն ըստ էության լուծող դատական ակտերի վերանայման արդյունքով Գերագույն դատարանն ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն բավարարում է վճռաբեկ բողոքը՝ համապատասխանաբար ամբողջությամբ կամ մասնակիորեն բեկանելով դատական

ակտը: Բեկանված մասով գործն ուղարկում է համապատասխան ստորադաս դատարան՝ նոր քննության՝ սահմանելով նոր քննության ծավալը:

Հաշվի առնելով գործով նոր քննության անհրաժեշտությունը, վճարեկ բողոքի մյուս հիմքերին Գերագույն դատարանը չի անդրադառնում:

**6. Գերագույն դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումները դատական ծախսերի բաշխման վերաբերյալ.**

ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 64-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական ծախսերը կազմված են պետական տուրքից և փորձագետին, վկային կանչելու, ապացույցները դրանց գտնվելու վայրում զննելու, փաստաբանի խելամիտ վարձատրության և գործի քննության հետ կապված այլ գործողությունների համար վճարման ենթակա գումարներից:

Նույն օրենսգրքի 69-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական ծախսերը գործին մասնակցող անձանց միջև բաշխվում են բավարարված հայցապահանջների չափին համամասնորեն: Գործին մասնակցող անձանց միջև դատական ծախսերի բաշխման մասին համաձայնության դեպքում դատարանը վճիռ է կայացնում դրան համապատասխան: Վերաքննիչ կամ վճարեկ բողոք բերելու հետ կապված դատական ծախսերը գործին մասնակցող անձանց միջև բաշխվում են սույն հոդվածի կանոններին համապատասխան:

Սույն գործով բողոքաբերը միջնորդություն էր ներկայացրել Գերագույն դատարանին՝ պետական տուրքի վճարման ժամկետը հետաձգելու և խնդրել է պետական տուրքի հարցին անդրադառնալ վերջնական դատական ակտ կայացնելիս: Նշված միջնորդությունը բավարարվել է Գերագույն դատարանի 2017թ. հունիսի 2-ի որոշմամբ:

Միաժամանակ Գերագույն դատարանն արձանագրում է, որ ըստ բողոքին կցված անդորրագրերի՝ Լ.Աղաջանյանը սույն վճարեկ բողոքի համար վճարել է 90.000 /իննսուն հազար/ ՀՀ դրամ որպես վճարեկ բողոքի համար նախատեսված պետական տուրքի գումար:

Գերագույն դատարանը, նկատի ունենալով այն, որ վճարեկ բողոքը ենթակա է բավարարման մասնակիորեն, իսկ գործն ուղարկվում է Առաջին աստիճանի դատարան՝ նոր քննության, իսկ այդ պարագայում դատական ծախսերի բաշխման հարցին հնարավոր չէ անդրադառնալ գործի քննության ներկա փուլում, գտնում է, որ դատական ծախսերի, այդ թվում նաև հետաձգված պետական տուրքի բաշխման հարցը ենթակա է լուծման գործի նոր քննության արդյունքներով:

Ելնելով վերոգրյալներից և ղեկավարվելով ԼՂՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 253-256-րդ հոդվածներով՝ ԼՂՀ Գերագույն դատարանը

**Ո Ր Ո Շ Ե Ց**

1. Պատասխանող Լեոնիդ Սուրենի Աղաջանյանի ներկայացուցիչ Վ.Հայրապետյանի վճարեկ բողոքը բավարարել մասնակիորեն: ԼՂՀ վերաքննիչ

դատարանի 2017թ. ապրիլի 20-ի որոշումը բեկանել և գործն ուղարկել ԼՂՀ ընդհանուր իրավասության առաջին աստյանի դատարան՝ նոր քննության:

2. Դատական ծախսերի հարցին անդրադառնալ նոր քննության արդյունքներով:

3. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում դատական նիստերի դահլիճում հրապարակման պահից, վերջնական է և ենթակա չէ բողոքարկման:

**ՆԱԽԱԳԱՀՈՂ՝**

**Վ. ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ**

**ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐ՝**

**Գ.ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ**

**Ա. ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ**